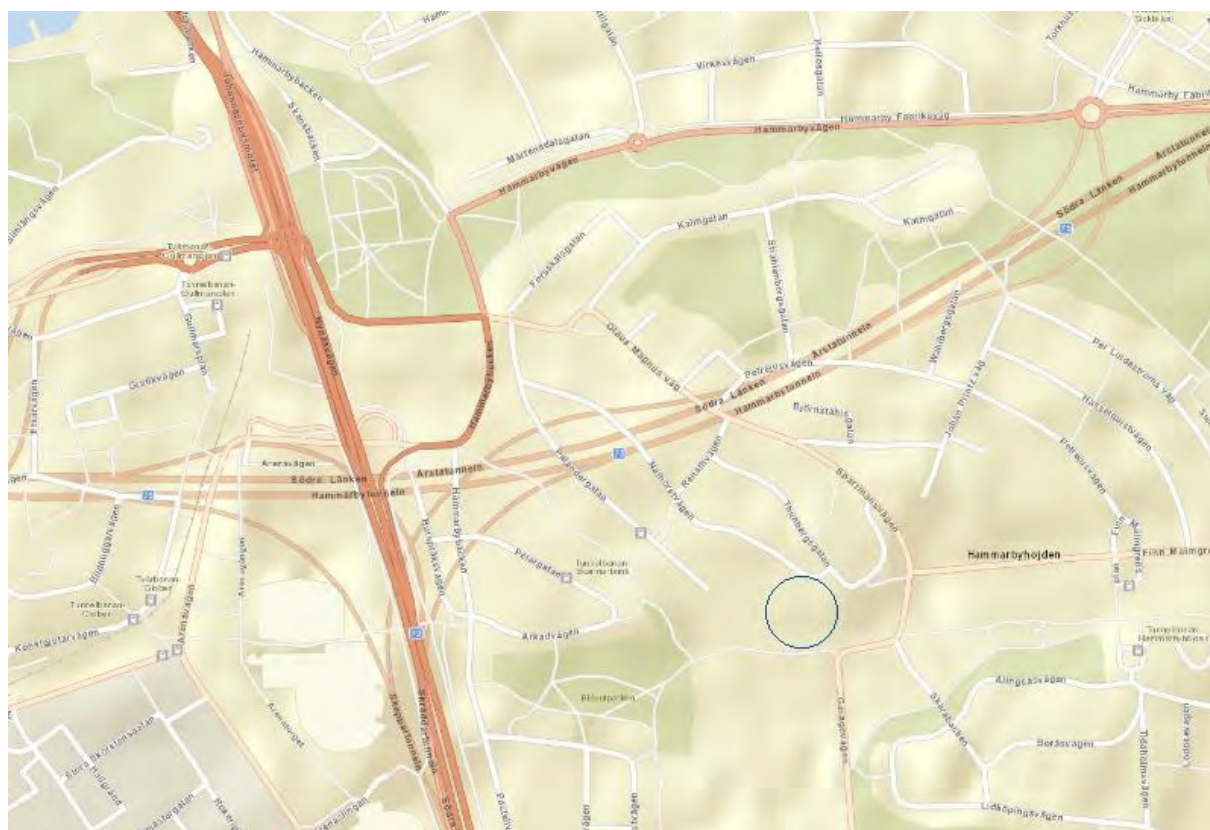

Naturvärdesinventering Klokryparen Skärmarbrink

2022-10-21

Reviderad 2023-05-06

Sammanfattning

CONEC konsulterande ekologer har som underkonsult till Tengbom fått i uppdrag att bedöma naturvärdena i ett område i Skärmarbrink som är planerat för bebyggelse.

Planområdet består av två helt olika biotoper. Platsen är en sydvästsluttning där den översta delen ligger i hård sol stora delar av dagen och består nästan helt och hållet av berg i dagen. Sluttningen är brant och nedanför står ett antal träd, på relativt plan mark. Flera av dessa träd är stora. Förutom dessa två områden finns en gräsmatta med träd och ett litet hållområde vid vändplanen vid infartsgatan.

Utredningsområdet ingår inte i Stockholms stads ekologiskt särskilt betydelsefulla områden (ESBO), men ligger i utkanten av några habitatnätverk.

Områdets naturvärde ligger framförallt i de stora träden, där flera har klassat med naturvärde och den torrbacksflora som finns på berghällarna. Floran på hållarna är dock till mycket hög grad uppblandad med trädgårdsväxter.

Tio av de större träden har vi bedömt har ett naturvärde, där naturvärdesklass 3 (påtagligt naturvärde) och naturvärdesklass 4 (visst naturvärde) är de lägsta klasserna (1 högsta värde).

Byggnaden kommer att placeras i nära anslutning till det befintliga studentboendet, vilket gör att en större del av sluttningen och de flesta träden kan sparas.

Hänsyn och kompensationsåtgärder diskuteras också i rapporten.

Under våren 2023 kommer en fågelinventering att genomföras.

Innehåll

1.	Bakgrund och syfte	3
2.	Arbetsmetodik och värderingsnivåer	3
3.	Beskrivning av den lokala naturmiljön.....	4
4.	Rapporterade växter och djur	5
5.	Ekologiskt särskilt betydelsefulla områden och habitatnätverk	5
6.	Naturvärde	9
7.	Planens påverkan på naturvärden och habitatnätverk.....	10
8.	Hänsyn och möjliga kompensationsåtgärder	11
9.	Referenslista	12

1. Bakgrund och syfte

CONEC konsulterande ekologer har som underkonsult till Tengbom fått i uppdrag att bedöma naturvärdena i ett område i Skärmarbrink som är planerat för bebyggelse, figur 1.

Figur 1. Undersökt område, området inringat med lila ring.

Detaljplanen för Klokryparen 6 m.fl. syftar till att möjliggöra cirka 50 nya studentbostäder nära eller intill ett hus som inrymmer studentbostäder. Enligt planuppdraget ska ett lamellhus i fyra till fem våningar byggas i slutningen ner mot tunnelbanespåren.

I startpromemorian (2021) står att *”Bebyggelsen ska anpassas och utformas efter platsens förutsättningar med stor hänsyn till Hammarbykyrkan, befintligt flerbostadshus och topografien med avseende på volym, placering, höjd och gestaltning.”*

”Planområdet utgörs av naturmark som består av halvöppen hällmark med barr - och lövträd. Området ligger i utkanten av stadens habitatnätverk för eklevande insekter och barrskogsfåglar enligt stadens miljödata. En naturvärdesinventering behöver tas fram. Inventeringen ska redovisa eventuell förekomst av skyddsvärda träd.”

2. Arbetsmetodik och värderingsnivåer

Naturvärdesinventering avseende biologisk mångfald (NVI) har utförts enligt SIS standard ftSS 199000:2014 på fältnivå. Fältarbetet har utförts sommaren-hösten 2022 med två besök 17/8 och 7/9. Bedömning av trädens naturvärden har genomförts efter trädinmätning.

Under våren 2023 kommer en fågelinventering att genomföras som kommer att inarbetas i denna rapport.

Landskapsekologiska bedömningar av påverkan baserar sig på de habitatkartor som Miljöförvaltningen tagit fram, dessutom har förhållanden som kan påverka bedömningen undersökts i fält.

Vidare har en sökning gjorts i Artportalen (2022). Bedömning av rödlistade och hotade arter följer Artdatabankens metodik, se tabell 1.

Tabell 1. Rödlistade och hotade arter, Artdatabanken.

Förkortning	Kategori	Definition
CR	Akut hotad Critically Endangered	En art är Akut hotad när bästa tillgängliga data indikerar att den därmed bedöms löpa extremt hög risk att dö ut i vilt tillstånd.
EN	Starkt hotad Endangered	En art är Starkt hotad när bästa tillgängliga data indikerar att den därmed bedöms löpa mycket hög risk att dö ut i vilt tillstånd.
VU	Sårbar Vulnerable	En art är Sårbar när bästa tillgängliga data indikerar att den därmed bedöms löpa hög risk att dö ut i vilt tillstånd.
NT	Nära hotad Near Threatened	En art förs till kategorin Nära hotad om den inte uppfyller något av kriterierna för vare sig Akut hotad, Starkt hotad eller Sårbar, men är nära att uppfylla kriterierna för någon av dessa kategorier nu eller i en nära framtid.

Värdering av den biologiska mångfalden har gjorts i fyra kategorier med klass 1 som högsta klass (högsta naturvärde), 2 (högt naturvärde), 3 (påtagligt naturvärde) och 4 (visst naturvärde), se bilden här intill.

Figur 2. Värdering av naturvärden.

3. Beskrivning av den lokala naturmiljön

Planområdet består av två helt olika biotoper, dels en brant sluttning med berg i dagen, där den översta delen ligger i hård sol stora delar av dagen och dels en skuggig dalgång med ett relativt tjockt jordtäckte. Sluttningen är brant och vetter mot sydväst. I dalgången nedanför står ett stort antal träd, många stora.

Förutom dessa två områden finns en gräsmatta med träd och ett litet hållområde i anslutning till vändplanen vid infartsgatan till Nathorstvägen 48 – 50. På gräsmattan står en relativt stor tall och en hästkastanj. På hållmarken vid vändplanen växer ett antal små träd (oxlar) en relativt stor asp och ett flertal buskar, bl.a. avenbok, alm, oxbär, nypon,

mahonia, hägg och gullregn. I fältskiktet dominerar gräs framförallt ängsgröe. Örtor som växer här är t.ex. ärenpris, tjärblomster, nejlikrot och gråfibbla.

På den övre delen av sluttningen med hållmark hittas växttäcknet framförallt i skrevor. Även några buskar har slagit rot här, som nypon, en, slån, hagtorn och rönn. Gräs av olika slag (fårsvingel, ängsgröe, kruståtel, storven och berggröe) växer också där det finns tillräckligt med fuktighet. Ett visst inslag av torrbacksflora finns, som tjärblomster, äkta johannesört, femfingerört, kärleksört, vitmåra, gul fetknopp och tulkört. Men på många ställen dominerar trädgårdsflyktingar och kaukasiskt fetblad täcker stora områden tillsammans med taklök. Sluttningen är brant och berget dyker rakt ner i jorden. Höjdskillnaden är ca 10 meter. I en del skrevor där det är fuktigare växer träjon och här står även en del skelört, getrams och stinknäva. Druvfläder växer även längre ned i sluttningen.

Nedanför branten är marken täckt av löv eller är naken. Fältskikt saknas till stor del. Tidigare under året har löktrav funnits i stora bestånd men hade vissnat vid fältbesöken. Mot järnvägen är banvallen upphöjd, med tillfört material. På vallen växer bl.a. åkertistel, kärs, renfana, rödplister, snöbär och hallon.

Här står också flera stora träd och en rotvälta av en ek. Några av tallarna är ordentligt stora och på en av dem kunde troligen tallticka ses (högt upp så därför svårt att se). En stor ek står också här. I övrigt växer här hägg, fågelbär och flera rätt stora lönnar.

Foton från området finns i figur 5 och 6.

4. Rapporterade växter och djur

Artportalen är en databas för inrapportering av arter och som är öppen för alla och därmed inte kvalitetsgranskad. Arter som har sekretesskydd visas inte (t.ex. berggubbe).

I Artportalen finns 34 noteringar i detta område och i dess närhet. En art som är intressant i detta sammanhang är tallticka som hittats en bit ifrån detaljplaneområdet. Det är en vedticka som växer på gamla tallar och som är rödlistad (NT). De tallar som finns i området har kontrollerats på förekomst av tallticka. En observation av gaffelsvansfjäril finns också från området, men oklart vilken art. Men arterna är livskraftiga.

5. Ekologiskt särskilt betydelsefulla områden och habitatnätverk

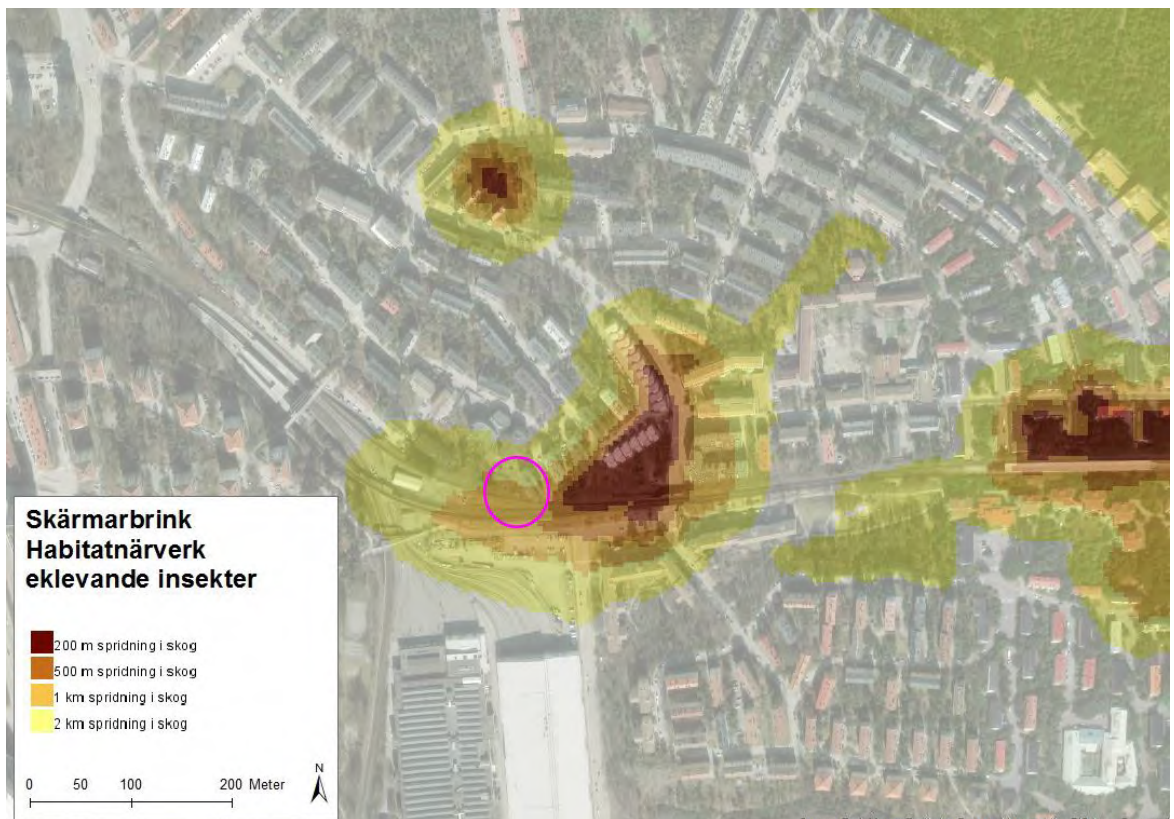
Utredningsområdet ingår inte i Stockholms stads ekologiskt särskilt betydelsefulla områden (ESBO), men ligger däremot i utkanten av några habitatnätverk.

Området ingår i habitatnät för barrskogsfåglar med medeltillgänglighet (som är den kategori med lägst klassad tillgänglighet), se figur 3. Detta habitatnätverk är även viktigt för ekorre. Habitatnätverket har förbindelse med ett grönt stråk längs förkastningsbranten söder om Hammarby sjöstad.

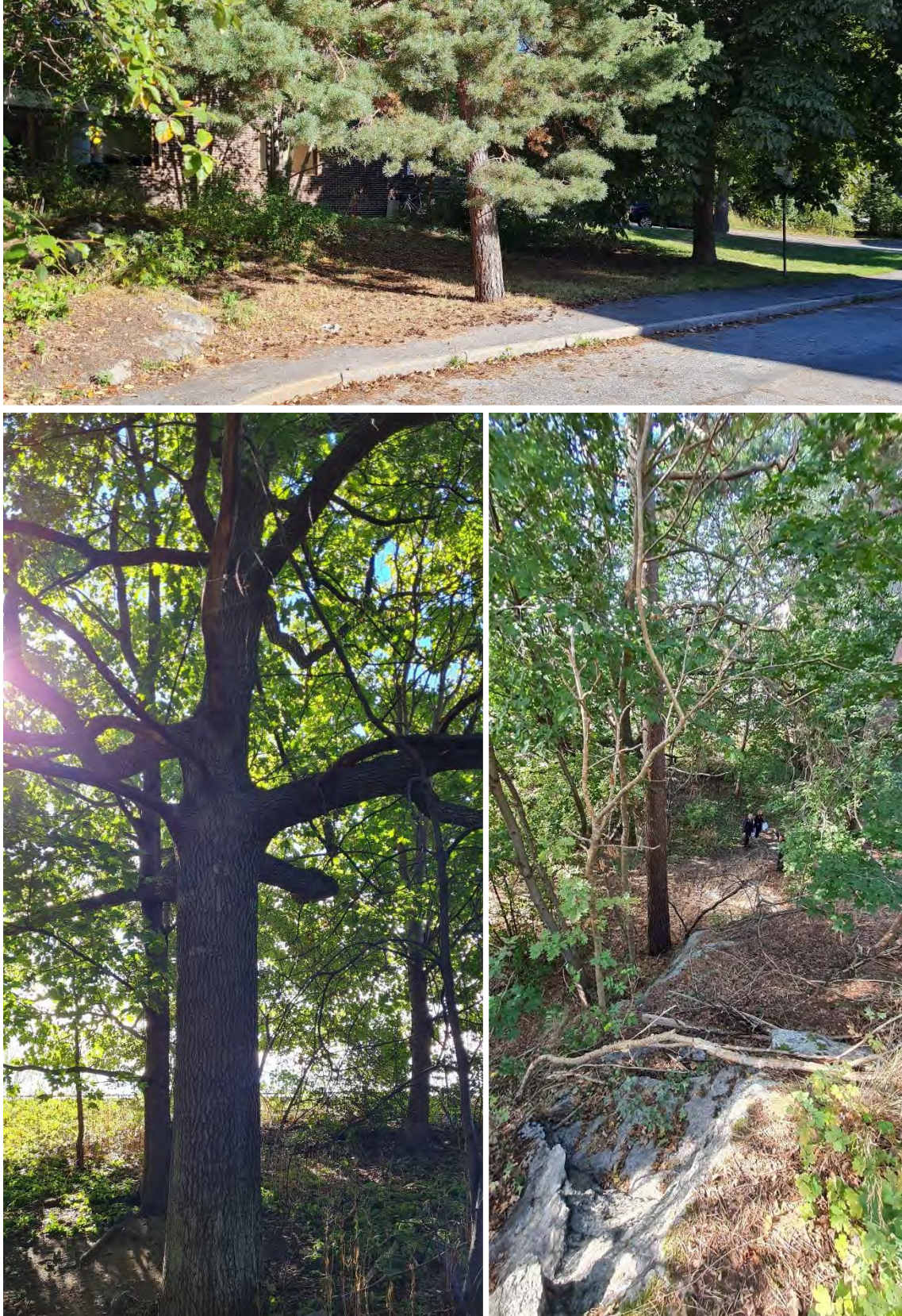
Området ingår i habitatnät för eklevande insekter med 1 km spridning (som är den kategori som har näst lägst klassad spridning), se figur 4.

Figur 3. Habitatnätverkskarta för barrskogsarter. Underlag från Miljöförvaltningen. Utredningsområdet är markerat med lila ellips.

Figur 4. Habitatnätverkskarta för eklevande insekter. Underlag från Miljöförvaltningen. Utredningsområdet är markerat med lila ellips.

Figur 5. Överst Nathorstvägens infartsgata. Eken nedanför branten. Det är stora höjdskillnader.

Figur 6. Överst sluttningen, mellanbild det gröna taket som bildas av träden nedanför sluttningen och nederst den liggande, nästan döda eken.

6. Naturvärde

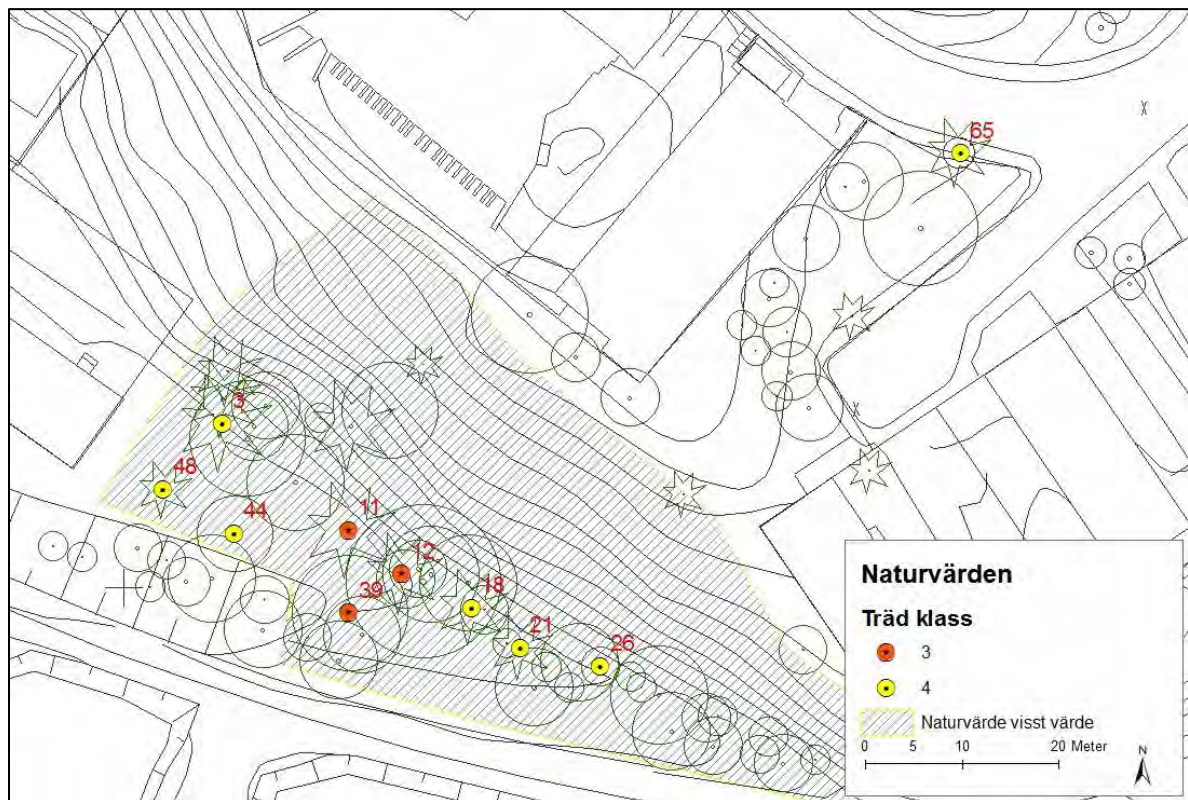
Områdets naturvärde ligger framförallt i de stora träden, där flera har klassat med naturvärde, se figur 7, och i den torrbacksflora som finns på berghällarna.

Floran på hållarna är dock till mycket hög grad uppblandad med trädgårdsväxter och det är bara på vissa fläckar det finns t.ex. tjärblomster och tulkört. Men både hållområdet och området nedanför branten klassas som visst naturvärde (klass 4).

Tio av de större träden har vi bedömt har ett naturvärde, där naturvärdesklass 3 (påtagligt naturvärde) och naturvärdesklass 4 (visst naturvärde) är de lägsta klasserna (1 högsta klass).

Tabell 2. Träd som bedömts ha naturvärde. cm är stamdiameter. N är naturvärde.

Nr	Träd	cm	Kommentar	N
3	Pinus sylvestris - tall	50		4
11	Pinus sylvestris - tall	55	Trolig tallticka, platt bark	3
12	Pinus sylvestris - tall	60		3
18	Pinus sylvestris - tall	58	Med holk	4
21	Pinus sylvestris - tall	48	Med holk	4
26	Quercus robur – ek	48	Levande rotvälta	4
39	Quercus robur - ek	65	Största eken i området, lite döda grenar	3
44	Populus tremula - asp	50	Fin i bra skick, inga bohål	4
48	Pinus sylvestris - tall	50		4
65	Pinus sylvestris - tall	50	Nära vägen	4

Figur 7. Värdefulla träd och naturmark.

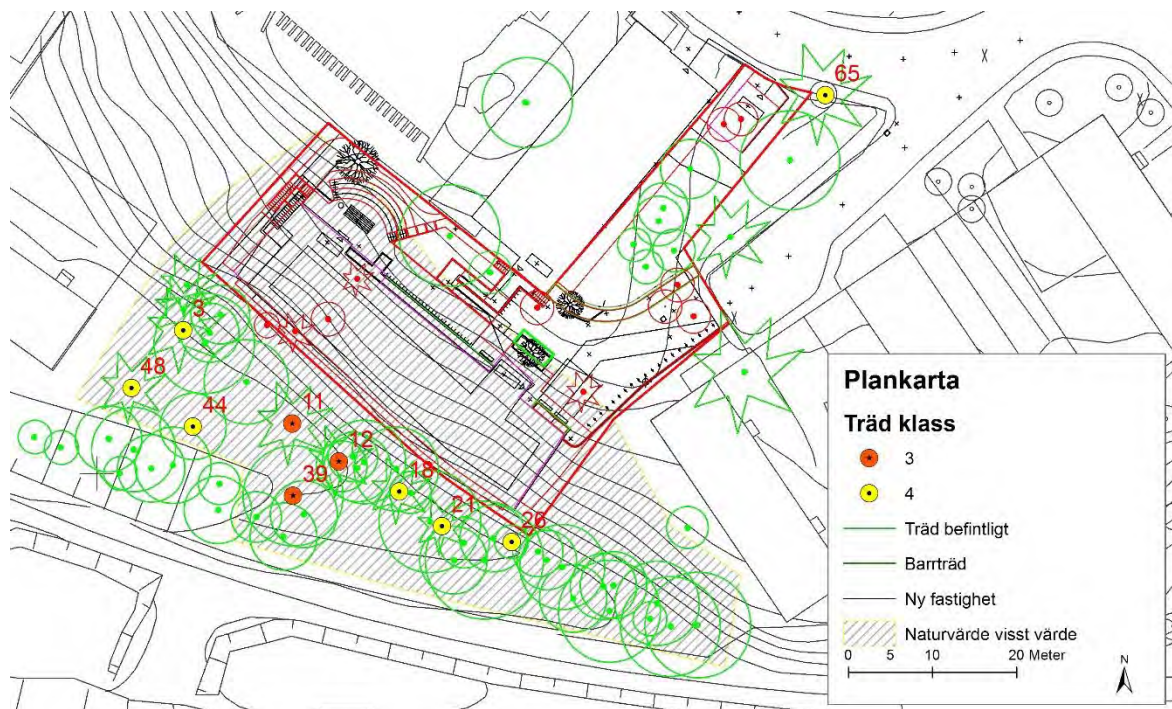
Sju av träden är tallar med en kraftig stamdiameter, vilket även innebär att de är gamla. På ett av träden har tallticka (*Phellinus pini*) troligen hittats, vilket visar att träden är minst 100 – 150 år. Tallticka är en rödlistad art (nära hotad, NT). Arten är parasit på gamla levande tallar. Arten är en signalart för gamla träd och utnyttjas i bl.a. skogsinventeringar.

Två av träden är skogsek. Skogseken är ett mycket värdefullt träd som hyser en mycket stor biologisk mångfald. Ekarna blir mycket gamla och har störst naturvärde i sina äldsta åldersklass. En ek, nr 39, är trots sin stora stamdiameter inte extremt gammal och brukar t.ex. inte benämnas jätteek, vilket är då de är 80 – 100 cm eller mer. I sådant fall hade eken bedömts ha naturvärdesklass 1 eller 2. Den liggande rotvältnen av skogsek (nr 26) har också givits ett naturvärde och kan med tiden bli alltmer mossbelupen, och kan då erbjuda en miljö för mer sällsynta mossor.

En asp har fått naturvärdesklass 4, den är i god kondition och kan i framtiden vara värdefull för t.ex. hackspettar som gärna hackar ut bon i träden. Aspen är dock inte lika långlivad som tall eller ek.

7. Planens påverkan på naturvärden och habitatnätverk

Byggnaden kommer att placeras i nära anslutning till det befintliga studentboendet, vilket gör att en större del av sluttningen kan sparas samt att de stora träden nere i sluttningen inte påverkas lika mycket som om huset stått längre ned.

Figur 8. Förslag till byggnad, vändplan m.m. samt naturmark och träd som klassats som värdefulla. Liten röd prick och röd ring eller röd stjärna visar träd som tas bort. Inga träd som klassats tas bort.

Längst in på den lilla tvärgatan kommer en vändplan att tas upp vilket medför att den lilla berghällen med bl.a. en enbuske kommer att försvinna, se figur 8. Gräsmattan med träden

längs vägen kommer delvis att bli påverkad av bl.a. en gångväg, men det är oklart i vilken utsträckning.

Då sluttningen är mycket brant kommer ett bergschakt att tas upp intill huset, detta visas genom det ytterstreck som är draget längs huset. Där huset placeras, kommer några små träd att försvinna. Berghällarna med torrbacksflora kommer till stor del att försvinna.

Träden nedanför branten kommer att kunna bevaras. Några av kronorna går in över byggnaden och kan behöva beskäras, men eftersom sluttningen är brant och består av berg i dagen, bör inga rötter skadas. Varje träd måste dock bedömas enskilt. De träd som vi bedömt ha naturvärde har goda förutsättningar att överleva. Skuggningen bör inte heller vara något hinder då detta är en södersluttning. Det är dock bra om dagens regnvatten fortfarande kan ledas ned till träden. Troligen får träden som står där rätt mycket av sitt vatten via sluttningen och inte via dalgången. Med en uppehållande dränering runt huset bör risken för översvämning längre ned kunna minskas. Detta är dock något man bör titta närmare på.

Det är framförallt habitatnätverket för eklevande insekter som påverkas något, men det är i ett område som är en isolerad ö och dessutom är inte projektområdet en kärna utan en ytterkant i habitatnätverket.

8. Hänsyn och möjliga kompensationsåtgärder

Det är väldigt bra att man tagit hänsyn till att bevara de stora träd som finns i området och där flera av träden har bedömts ha naturvärde. Detta kräver dock att träden behandlas individuellt och vissa beskärs av arborist.

Det är trevligt med en tät och fin ridå av grönska som också ger ett bättre lokalklimat. Dock mår inte den stora eken nr 39 så bra av att lönnen växer in i kronan och lönnen bör därför tas bort, för att eken ska få så långt liv som möjligt. Detta kan gälla någon av de yngre ekarna (utan naturvärde) också, om man vill gynna dem.

Om det finns möjligheter att bygga ett grönt tak, åtminstone på delar av taket, kan man kompensera för den torrbacksflora som försvinner. Ett sådant inslag kan också gynna ett rikt insektsliv om många blommande och nektarrika växter väljs. Fördröjning för att minska risken för översvämning är också viktig och en viss reningseffekt kan uppnås.

Fågel- och fladdermusholkar kan sättas upp inom området som en kompensation för träd som försvinner. Det bör även undersökas om de nybyggda husen kan förses med t.ex. tornseglarutrymmen.

Områden som inte ska bebyggas stängslas in så att mark och träd inte skadas under byggskedet.

9. Referenslista

Artdatabanken. 2022. <https://artfakta.se>. SLU.

Artportalen. 2022. <http://www.artportalen.se/> Sökning under 2022. Artdatabanken och Naturvårdsverket.

Mörtberg, U., Zetterberg, A. och Gontier, M. 2006. *Landskapsekologisk analys i Stockholms stad. Metodutveckling med groddjur som exempel*. Miljöförvaltningen. Stockholms stad.

Mörtberg, U., Zetterberg, A. och Gontier, M. 2007. *Landskapsekologisk analys i Stockholms stad. Habitatnätverk för eklevande arter och barrskogsarter*. Miljöförvaltningen. Stockholms stad.

Stockholms stad. 2007. *Stockholms unika ekmiljöer. Förekomst, bevarande och utveckling*. Ekologigruppen AB.

Stockholms stad. 2021. *Startpromemoria för planläggning av Klokryparen 6 och del av Hammarbyhöjden 1:1 i Hammarbyhöjden (cirka 50 studentbostäder)*. Stadsbyggnadskontoret.

Bilaga 1 - träd

Nr	Träd	Stamd. cm	Kommentar	Natur- värde
1	Pinus sylvestris - tall	40		
2	Pinus sylvestris - tall	40		
3	Pinus sylvestris - tall	50		4
4	Prunus padus - hägg	20		
5	Acer platanoides - lönn	20	Trestammig	
6	Prunus padus - hägg	10-20		
7	Quercus robur - ek	12		
8	Pinus sylvestris - tall	30		
9	Quercus robur - ek	25		
10	Acer platanoides - lönn	60	Trestammig	
11	Pinus sylvestris - tall	55	Trolig tallticka, platt bark	3
12	Pinus sylvestris - tall	60		3
13	Quercus robur - ek	15		
14	Prunus avium - fågelbär	30		
15	Prunus avium - fågelbär	15		
16	Quercus robur - ek	12		
17	Quercus robur - ek	20		
18	Pinus sylvestris - tall	58	Med holk	4
19	Acer platanoides - lönn	20		
20	Prunus avium - fågelbär	20		
21	Pinus sylvestris - tall	48	Med holk	4
22	Prunus avium - körsbär	50		
23	Acer platanoides - lönn	25		
24	Acer platanoides - lönn	36		
25	Quercus robur - ek	25		
26	Quecus robur - ek	48	Rotvälta, ger karaktär	4
27	Quercus robur - ek	20		

Bilaga 1 - träd

28	Acer platanoides - lönn	45		
29	Quercus robur - ek	20		
30	Acer platanoides - lönn	35		
31	Prunus padus - hägg	40		
32	Prunus avium - fågelbär	15		
33	Crataegus - hagtorn	15		
34	Acer platanoides - lönn	20		
35	Acer platanoides - lönn	30		
36	Prunus padus - hägg			
37	Acer platanoides - lönn	25		
38	Acer platanoides - lönn	25		
39	Quercus robur - ek	65	Största eken i området, lite döda grenar	3
40	Acer platanoides - lönn	35		
41	Acer platanoides - lönn	38	På vallen, lite lutande	
42	Acer platanoides - lönn	24		
43	Acer platanoides - lönn	40		
44	Populus tremula - asp	50	Fin i bra skick, inga bohål	4
45	Acer platanoides - lönn	45		
46	Acer platanoides - lönn	25		
47	Acer platanoides - lönn	60	Dubbelstammig	
48	Pinus sylvestris - tall	50		4
49	Quercus robur - ek	40		
50	Acer platanoides - lönn	12		
51	Malus domestica - äpple	10-12		
52	Juniperus communis - en	6-8		
53	Malus domestica - äpple	30		
54	Pinus sylvestris - tall	45		
55	Sorbus intermedia - oxel	8-10		

Bilaga 1 - träd

56	Sorbus intermedia - oxel	20		
57	Populus tremula - asp	30		
58	Pinus sylvestris - tall	40		
59	Prunus padus - hägg	10-15		
60	Prunus padus - hägg	6-12		
61	Ulmus glabra - alm	10-15		
62	Crataegus - hagtorn	15		
63	Sambucus intermedia - fläder	25		
64	Aesculus hippocastanum - kastanj	55		
65	Pinus sylvestris - tall	50	Vid vägen	4
66	Pinus sylvestris - tall	15		
67	Ulmus glabra - alm	40		